

est operum & uitae. Nam licet & ad tempus simulent, sed produntur successu tēporis. Nunquid colligunt à spinis uuam, uel à tribulis ficus? Sic omnis arbor bona, fructus bonos facit: arbor autem putris, fructus malos facit.] Spinæ & tribuli sunt hypocritæ. Spinæ, ut occulte carpentes: Tribuli, ut uasri & uersatiles. Arbor autē putris, omnis qui tristi & dissoluta uita putrescit.

Nō potest arbor bona fructus malos facere, neq; arbor putris fructus bonos facere.] Quandiu est putris, non potest: ubi autem conuertitur, potest. Vide enim, quod non dixit, non poterit: sed quatenus est putris, bona non parit.

Omnis arbor non faciens fructum bonum, excinditur, & in ignem mittitur. Vtique ex fructibus agnoscetis eos.] His Iudæos perstringit: nam & Ioannes talia eis dicebat. Arbori autem confert hominem, eo quod potest à sterili peccato in uirtutem inferi.

Non omnis qui dicit mihi, domine domine, intrabit in regnum cœlorum: sed faciens uoluntatem patris mei qui in cœlis est.] Hoc loco ostendit seipsum dominum, quandoquidem dicit, domine domine: nam ita se & deum dicit. Docet autem nos, si fidem absq; operibus habuerimus, nihil nobis eā profuturā. Nam dicendo, qui facit uoluntatem, non dixit, qui semel fecit, sed qui usq; ad mortem facit. Et non dixit uoluntatē meam, ne offenderet auditores, sed patris mei. Omnino autem una eademq; uoluntas est patris & filij, nisi degener sit filius.

Multi autem dicent mihi in die illa, domine, domine: nōne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo uirtutes fecimus? Et tunc confitebor eis: Nunquā cognoui uos, discedite à me operarij iniquitatis.] Multi quum prædicare incipiebant, eiciebant dæmonia: & quamuis indigni essent, per nomen tamen Iesu fugabant dæmones. Nam gratia etiam per indignos efficax est, sicut per indignos sacerdotes sanctificamur, & Iudas quoq; signū fecit, & filij Sceuæ. Quod autem dicit, nunquā cognoui uos, hoc uult: Neq; tūc, quando miracula faciebatis, diligebam uos. Hoc enim loco, charitas cognitio dicitur.

Omnem igitur qui audit sermones meos, & facit eos, assimilabo eum uiro prudenti, qui ædificauit domum suam super petram, & descendit pluuia, & uenerunt flumina, & flauerunt uenti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super petram.] Absq; deo uirtus perfici nequit, idcirco inquit: assimilabo eum uiro prudenti. Petra autem est Christus, domus autem anima. Quicumq; igitur animam suā ædificabit, operando mandata Christi, illum neque pluuia, id est diabolus, qui de cœlo descendit: neq; flumina, homines scilicet lædentes, qui ab hac pluuia multiplicantur: neque uenti, hoc est spiritus mali, & in summa tētationes omnes, si talis fuerit, poterint deiicere.

Et omnis qui audit sermones meos, & non facit eos, assimilabitur uiro stulto, qui scilicet extruxit domum suam super harenam. Et descendit pluuia, & uenerunt flumina, & spirauerunt uenti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, fuitq; ruina eius magna.] Nō dixit assimilabo eum, sed per seipsum assimilabitur stulto: ille qui credit quidem, nō autem operatur, hic est qui super harenam ædificat, ignauiter operans: propterea & à tentationibus deiicitur, irruit, hoc est impingit in eū tentatio & cadit. Nullus autem infidelis cadit. Illi enī oēs humi iacēt, at fidelis stat. Et fit ruina, quia Christianus est, magna.

Et factum est, quum consummasset Iesus sermones illos, obstupuerunt turbæ in doctrina eius. Erat enim docens eos, ut auctoritatem habens, & non sicut scribæ.] Non principes obstupuerunt: quomodo enim, quum odio haberent? sed innocua plebis multitudo. Mirabantur, non facundiam uerborum, sed libertatem: maiorem enim quā prophetæ prae se ferebat libertatem. Illi enim dicebāt, Hæc dicit dominus: Christus autem ut deus, Ego dico uobis.

CAPVT VIII.

Quum autem descenderet à monte, sequutæ sunt eum turbæ multæ. Et ecce leprosus accessit, & adorauit eum, dicens: Domine, si uis, potes me mundare.] Leprosus enim, utpote ciuilis & modestus non ascendit in montem, ut ne doctrinæ obesset, quum igitur descendisset, adorauit magnam

præ se ferens fidem. Non dixit, si obsecraueris deum, curabis me: sed si uis, & ideo es Christus.

Et extenta manu sua, tetigit eum, dicens: Volo, mundus esto. Et confestim mundata est lepra illius. Dicitq; ei Iesus: Vide nulli dixeris, sed uade, teipsum ostende sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses in testimonium illis.] Attigit leprosum, ostendens quod non obnoxius sit legi, quæ præcipit, ne tangatur leprosus, sed dominus eius sit, & quod mundo nihil sit immundum, & quod sancta eius caro sanctificationem communicet. Fugiens autem gloriam, iubet ut nulli dicat, sed ostendat se sacerdoti. Nā nisi sacerdos mundum pronunciasset, extra ciuitatem illi manendum fuisset. Præcepit quoq; ut offerat donum in testimonium Iudæis: hoc est, quando me arguunt, ut destrutor legis, tu mihi testis eris, qui nūc iussus es à me, ut offeras ea quæ in lege perficiuntur.

At quum ipse ingressus esset Capernaum, accessit ad eum Centurio, obsecrans eū, & dicens.] Neq; hic in monte accessit, ut ne præiudicaret doctrinæ. Idem autem hic est, qui & apud Lucam. Quamuis autem Lucas dicat, quod alios miserit nūcios ad Iesum, nō cōtradicit tamē Matthæo dicenti, quod p se accesserit. Verisimile enim est ipsum principio alios misisse, deinde periculo crescente, per se accessisse ac dixisse:

Domine, puer meus decumbit domi paralyticus, grauiusq; cruciatur. Et dicit illi Iesus: Ego quum uenero, curabo eum.] Non attulit puerum in lecto, credens quod & absentem curare posset. Quapropter

Et Centurio respondens, dixit: Domine, non sum idoneus, ut sub tectum meum ingrediaris, sed tantum dic sermonem, & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate, & habeo sub me milites: & dico huic, uade, & uadit: & alteri, ueni, & uenit: & seruo meo, fac hoc, & facit. Vt autem hæc audiuit Iesus, admiratus est, & dixit his qui sequebantur: Amen dico uobis, ne in Israël quidem tantam fidem inueni.] Si ego (inquit) qui regis seruus sum, militibus mihi subditis impero, tu multo magis imperare potes morti & morbis: ita ut ab hoc recedat, ad alium autem ueniat. Corporales enim morbi, milites sunt, & ultores dei. Prōinde admirat Christus, & dicit, quod neq; in Israël litis tantam inuenerit fidem, quantam in hoc gentili.

Morbi milites dei.

Dico autem uobis, quod multi ab oriente & occidente uenient, & accumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob. Filij uero regni eiicientur in tenebras exteriores, illic erit ploratus & stridor dentiū.] Non dixit, quod multi gentiles accubaturi essent, ut ne Iudæos exasperaret: sed adumbrando rem dixit, Multi ab oriente & occidente. Mentionē autem fecit Abrahæ, ostendens quod non sit contrarius legi ueteri. Porro dicens tenebras exteriores, monstrauit esse poenas quasdam tolerabiliore & leuiore. Sunt enim & in supplicijs gradus. Filios autem regni Iudæos dicit, ad quos & promissiones factæ sunt. Filius enim (inquit) primogenitus meus Israël.

Filij regni Iudei.

Exod. 4.

Et dixit Iesus Centurioni: Abi, & sicut credis, ita fiat tibi. Et sanatus est puer eius in hora illa.] Declaratur ex his, quoniā si ille uerbo sanatus est, uere etiam dictum, quod Iudæi abiiciendi essent.

Et ingressus in domum Petri, uidit socrum eius decumbentem, & febricitantem, tetigitq; manum illius, & reliquit illam febris. Et surrexit, ac ministravit illis.] Intrauit in domum Petri, ut comederet: & attingens manu socrum Petri, non solum febrim extinxit, sed & sanitatem integram præstitit, ita ut receptis uiribus etiam ministrare ualeret.

Luc. 4.

Scimus alioqui, multo uix tempore cōualescentes confirmari. Quum alij Euangelistæ dicant, quod obsecrarint eum, & sic curata sit: Matthæus hoc breuitatis rationē habens prætermisit. Dicebā enim tibi in principio, alium dicere, quod alius omittit. Porro discite hic, quod nuptiæ non à uirtute prohibent: princeps enim apostolorum socrum habuit.

Nuptiæ uirtutibus nō obsunt.

Vespere autem facto, attulerunt ei dæmoniacos multos, & eiecit spiritus uerbo, & omnes male habentes curauit, ut impleatur dictum per Esaiam prophetam, dicentem: Esai. 53. Ipse infirmitates nostras suscepit, & morbos portauit.] Vespere & intempestiue languidos adducebant. Ipse autem, utpote misericors, curauit omnes. Deinde, ne discendas, quomodo tot morbos tam breui tempore curauerit, affert Esaiam testem. Tamen si propheta

propheta de peccatis hoc dicat. Matthæus autem de morbis posuit, eo quod plerique ex peccatis accidunt.

Quum uidisset autem Iesus turbas multas circum sese, iussit ut abirent in ulteriorem ripam. Non erat gloriæ quæsitior, & per hoc etiam Iudæorum declinabat inuidiam.

Et quum adisset unus scriba, dixit ei: Præceptor sequar te quocumque ieris. Dicit ei Iesus: Vulpes foueas habent, & uolucres cœli nidos: at filius hominis non habet, ubi caput reclinet. Scribam dicit, literam legis scientem. Hic igitur ut uidit multa signa, arbitratu est ex his Iesum quæstum facere: & idcirco laborabat, ut eum sequi posset, quo & ipse aliquid colligeret. Christus autem cogitationi eius occurrens, quasi in hunc modum dicit: Videris me uelle sequi, ut opes colligas: non uides, ne domum quidem mihi esse, talem esse oportet & eum qui me sequitur. Hæc autem dicebat, quasi pigeret eum comitatus eius: at ille secessit. Nonnulli uulpes & uolatilia diabolos dicunt, quasi diceret, dæmones in te habitant, unde ego in anima tua quietem non inuenio.

Alius autem ex discipulis suis dixit ei: Domine, permitte mihi primum abire, ut sepeliā patrem meum. At Iesus dixit illi: Sequere me, sine mortuos sepelire mortuos suos. Postquam quis sese tradiderit deo, non debet denuo ad uitæ huius curas conuertere. Oportet sanè & parentes uenerari, sed magis oportet uenerari deum. Huius autem pater incredulus erat, quod manifestum ex eo quod dicit, Sine mortuos sepelire mortuos suos: hoc est infideles. Si autem illis neque patrem sepelire licuit: uæ his, qui monasticen professi, ad mundana regrediuntur negotia.

Et quum esset ingressus nauim, sequuti sunt eum discipuli sui: & ecce terræ motus magnus factus est in mari, ita ut nauis à fluctibus operiret: ipse uero dormiebat. Discipulos solos seruauit secum, ut miraculum uideret. Permisit autem tempestatem oriri, ut ad tentationes exercerentur, & ut per miraculum crederent. Dormiuit uero, ut timore percussam suam agnoscerent infirmitatem, & eum obsecrarent, ac dicit:

Et accedentes discipuli, excitauerunt illum, dicentes: Domine, serua nos, perimus. Et dicit eis: Quid timidi estis, parum fidentes? Non incredulos dicit, sed paruæ fidei. Nam per hoc quod dicunt, Domine serua nos: fidem monstrant, quod autem dicunt, perimus, non est fidei. Illo enim simul nauigante, non erat formidandum. Vide autem, quod exprobrans eis ut timidis, ostendit timorem asserre pericula. Idcirco primum sedaturbationem animæ illorum, & tunc soluit etiam maris tempestatem.

Tunc enim (inquit) excitatus, increpauit uentos & mare, & facta est serenitas magna. homines uero admirabantur, dicentes: Qualis est hic, quia uenti & mare obediunt ei? Quod uidebatur, hominis erat: opera autem dei. Et quum uenisset ad ulteriorem ripam in regionem Gergesenorum, occurrerunt ei duo dæmoniaci. Dubitantibus illis in nauis, qualis esset, ueniunt dæmones præcones. Quamuis autem tam Marcus quam Lucas unum dicant, habere legionem. At tu intellige, quod unus ex his duobus fuerit insignis, ut forte. A seipsis autem ad illum uenerunt: nemo enim illos adducere audebat, tam crudeles erant.

E monumentis egressi: erant autem sæui supra modum, ita ut nemo posset transire per uiam illam. In monumentis uersabantur. Dæmones dogma quoddam institueret uolebant, quod animæ mortuorum fiant dæmones: quod nemo credere debet. Anima enim egressa, in mundo non errat. Iustorum enim animæ, in manu dei sunt: peccatorum uero & ipsæ hinc abducuntur: ut anima diuitis.

Et ecce clamabant, dicentes: Quid nobis & tibi Iesu fili dei? uenisti huc ante tempus ut torqueas nos? Ecce filium dei prædicant, prius confitentes inimicitias. Tormētum autem & cruciatum putant, si non permittantur lædere homines. Quod autem dicit, ante tempus, intellige quod existimabant, Christum non ferentem immensam ipsorum malitiam, non expectaturum tempus suppliciorum: id quod non est, nam usque ad consummationem mundi sinentur certare nobiscum.

Erat autem procul ab illis grex porcorum multorum pascens: dæmones autem rogabant eum, dicentes: Si ejcis nos, permitte nobis, ut eamus in gregem porcorum. Et ait illis: Abite. Illi uero egressi, abierunt in gregem porcorum. Dæmones petunt, ut

Apparitiones
animarū falsæ.
vbi purgatori
um?

Cap. IX. THEOPHYLACTI ARCHIEP. BVLGAR. IN MATTHAEVM

Demonum in uel suffocatis porcis contristent dominos illorum, ut ne Christum suscipere. Christus
homines seu- autem concedit dæmonibus: monstrans qua amaritudine & odio erga homines feran-
tia. tur, & si potestas eis daretur, & nō prohiberentur, peius nos quam porcos illos afflige-
 rent. Ipse enim custodit dæmoniacos, ne seipso occidant.

Et ecce ferebatur totus grex porcorum per præceptum in mare, & perierunt in aquis. Porro qui pascebant, aufugerunt, & digressi in ciuitatem, renunciauerunt omnia, & quid accidisset dæmoniacis. Et ecce tota ciuitas exiuit in occursum Iesu: & quum uidisset illum, rogabant ut decederet à finibus suis. Tristitia affecti erant, & existimabant se grauius quiddam passuros, & ideo deprecabatur eum. Tu autem discite, quod ubi est uita porcina, ibi non manet Christus, sed diabolus.

C A P V T I X.

Marc. 2.

Ingressus nauem, traiecit ac uenit in suam ciuitatem. Et ecce adduxerunt illi paralyticum in lecto decumbentem. Suam ciuitatem Capernaum dicit, illic enim habitabat: Bethleem enim peperit, Nazareth educauit, Capernaum præbuit domicilium. Paralyticus autem ille alius est, quam is qui apud Ioannem. Ille enim erat in probatica piscina in Hierusalem, hic autem in Capernaum. Et ille quidem non habuit hominem, hic autem à quatuor portatur, sicut Marcus dicit: & per tectum demittitur, quod à Matthæo prætermis- sum.

Quum uidisset Iesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Filium uocat, uel ut creaturam dei, uel ut eum qui crediderat: declarans autem quod paralysis ex peccatis esset, primum peccatum soluit.

Et ecce scribæ quidam dixerunt intra semetipsos: Hic blasphematur. Et ut uidit Iesus cogitationes illorum, dixit: Vt quid uos mala cogitatis in cordibus uestris? Quid enim est facile dictu, Remittuntur tibi peccata: an dicere, Surge, & ambula? Vel ex hoc, quod cogitationes rescit, ostendit se deum. Arguit igitur eos ferme, sic dicens: Vos quidem putatis me blasphemum, eo quod pollicear me remittere peccata, id quod magnum quidem est. Videtur autem uobis, quod ego per hoc effugium quæram, ut non reprehendar. Ego igitur & ex corporis cura fidem uobis facio, quod animas sanem. Per rem minorem quidem, sed quæ difficilior uideatur confirmans & peccatorum remissionem: quæ magna quidem est, sed facilius uobis uidetur, eo quod minor appareat.

Vt autem sciatis, quod potestatem habeat filius hominis super terram remittere peccata, tunc dicit paralytico: Surge, & tolle lectum tuum, & uade in domum tuam. Surrexitque ille, & abiit in domum suam. Et quum uidissent turbæ, admiratæ sunt, & glorificauerunt deum, qui dedit hominibus potestatem talem. Iniunxit ei, ut lectum gestaret, ut ne phantasia uideatur, & ut turbæ simul uideant miraculum: maximum enim omnium existimabant purum quendam hominem.

Et præteriens Iesus illinc, uidit hominem sedentem in teloneo, qui Matthæus dicebatur, & dicit illi: Sequere me. Et surrexit, ac sequutus est eum. Nō post Petrum & Ioannem hunc uocauit, sed quando uidit obtemperaturum. Sic & Paulum uocauit postea suo tempore. Admirare autem Euangelistam, quomodo uitam suam inuulgar, quam occularunt alij, eum appellantes Leui. Dei autem opus fuit, solo uerbo eum conuerti.

Et factum est illo recumbente in domo, & ecce multi publicani & peccatores uenerunt, & recubuerunt cum Iesu & discipulis suis. Et quum audissent pharisæi, dixerunt discipulis eius: Cur cum publicanis & peccatoribus sumit cibum præceptor uester? Gaudens Matthæus, quod ad se diuertisset Iesus, publicanos alios uocauit. Christus autem simul uescebatur cum eis, ut eis proderet, tamen propter hoc male audiret. Pharisæi enim uolentes discipulos ab eo auellere accusabant publicanorum conuiuium.

Iesus ubi audiuit, quid inquit: Non opus habent isti, qui ualent, medico, sed male habentes. Ite autem, & discite quid sit: Misericordiam uolo, & non sacrificium. Non enim ueni uocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam. Non ueni (inquit) nunc tanquam iudex, sed medicus: unde & foetorem fero, Arguit autem illos ut imperitos, dicens: Ite, &